

फळछाटणीनंतर येणाऱ्या रोगांचे व्यवस्थापन

द्राक्ष सल्ला

डॉ. सुजोय साहा, डॉ. आर.जी. सोमकुंवर,
सुमंत कबाडे, डॉ. रत्ना ठोसर

महाराष्ट्रातील द्राक्ष पड्यात सप्टेंबर आणि ऑक्टोबर महिन्यात फळछाटणी केली जाते. सध्या विविध ठिकाणी पाऊस सद्दश परिस्थिती आहे. वातावरणातील सततच्या बदलामुळे द्राक्ष बागेत विविध समस्या निर्माण होतात. फळछाटणी झालेल्या बागेत पुढील ३५ ते ४० दिवस हे रोग व्यवस्थापनाच्या दृष्टीने महत्त्वाचे आहेत. आर्द्रतायुक्त आणि थंड वातावरणामध्ये द्राक्षवेलीवर अनेक प्रकारचे रोग दिसून येतात. नवीन फुटीच्या काळात

द्राक्ष पानांवरील केवडा रोगाचा प्रादुर्भाव.

आंतरप्रवाही बुरशीनाशकांच्या फवारणीसाठी योग्य अवस्था.

जिवाणूजन्य करपा रोग व्यवस्थापन

सध्याच्या बदलत्या वातावरणामुळे नाशिक जिल्ह्यातील काही भागांमध्ये जिवाणूजन्य करपा रोगाचा प्रादुर्भाव वाढत आहे. त्याच्या नियंत्रणासाठी कासुगामायसीन (५ टक्के) अधिक कॉपर ऑक्सिक्लोराइड (४५ टक्के डब्ल्यूपी) ०.७५ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी. युरोपियन संघाद्वारे मॅन्कोझेब वापरासंबंधी नवीन निर्बंध आणलेले आहेत. त्यामुळे युरोपीय देशांमध्ये द्राक्ष निर्यात करणाऱ्या शेतकऱ्यांनी ४० दिवसांनंतर बागेमध्ये मॅन्कोझेबचा वापर अत्यंत काळजीपूर्वक करावा.

जिवाणूजन्य करपा रोगाचा प्रादुर्भाव.

घोड्या जाहिराती

श्री. अ. वि. वि. २०००-०१
पुस्तक मंडळ च्या
अवेअर २०११

श्री. अ. वि. वि. २०००-०१
पुस्तक मंडळ च्या
अवेअर २०११

शेतीविषयक अन्य विषय

खते / औषधे

हरीतगृह

खते / औषधे विक्री

पॉलिहाउस शेडनेटची कामे केली जातील व सुट्टे मटेरियल येथे मिळते. जूनी पॉलिहाउस, नेटहाउस खरेदी-विक्री केली जातील. ९९२ २९४७६६१, ९९४५३३३३०६

बी - बियाणे

पशुधन व्यवसाय

बियाणे / रोपे विक्री

मत्स्यपालन

१००% गॅरंटीचे देशी कांदाचे बी मिळेल. घरगुती तयार केलेले सातारा- पुसेसावळी. संपर्क : ९८८११४८३७२ / ९१५६६३८५८५.

उसाची नवीन जात व्हीएसआय १८१२१ व फॉडेशन ८६०३२ ची रोपे मिळतील. पाटील हायटेक नर्सरी, वसगडे. ८६२५८७४५९९

प्रमाणीत बेण्याची ऊस रोपे ८६०३२, २६५, १०००१; ८०८७९९७१००. प्रो. रुपचंद ८००५, ३१०२, १८१२१, बन्सी बळे ओम शिव हायटेक नर्सरी धुमाल- ९५२७७८७१७१.

पेरु VNR इतर जाती, सिताफल, लिंबू, आंबा, खजूर, चिकू, जांभूळ शोभिवंत झाडे कटले रोपे मिळतील. संपर्क- ९५५२०३०८२६

प्रशांत कंपनीच्या कांदापासुन उत्पादित केलेले व उत्कृष्ट उगवण क्षमता असलेले उन्हाळी कांदा बियाणे विकणे आहे. संपर्क- ७५८८६४१९२९

बी.बियाणे- देशी खपली गहू बियाणे उपलब्ध. संपर्क नॉर्थ इस्ट इंडिया फार्मर्स प्रोड्यूसर्स कं. लि. पुणे. मो. : ८९९९०४९४७९. neifho@gmail.com

जाहिरातीसाठी संपर्क :
पुणे - प्रतिप : ७५०७७७०३७, सांगली : ९९५८०९११११

आणि घड लागण्याच्या काळात बागेमध्ये विविध प्रकारचे रोग येण्याची शक्यता असते. रोगांचा प्रादुर्भाव प्रामुख्याने कोवळी पाने, शेंड्याचा भाग, लहान घड व मणी यांवर दिसून येतो. प्रामुख्याने केवडा (फ्लास्मोपॅरा विटिकोला), भुरी (इरिसिफे निकेटर), बुरशीजन्य करपा (कोलेटोट्रिकम ग्लेओस्पोराईडीस), जिवाणूजन्य करपा (झान्थोमोनास कॅम्पेस्ट्रिस विटिकोला) व तांबेरा (फॅकोस्पोरा यूव्हीटीस) हे रोग आढळून येतात.

केवडा रोगाचे व्यवस्थापन

- फळछाटणी पूर्ण झालेल्या बागेतील ओलांडा पूर्णपणे मॅन्कोझेब २ ते २.५ ग्रॅम आणि सल्फर २ ते २.५ ग्रॅम धुऊन काढावा. जेणेकरून बागेमध्ये राहिलेले रोगांचे अवशेष नष्ट होतील. तसेच रोगाची नवीन लागण होण्याचे प्रमाण कमी होईल.
- बागेमध्ये ट्रायकोडर्मा ३-४ मि.लि. प्रति लिटर याप्रमाणे ७ ते १५ दिवसांच्या अंतराने ठिबकद्वारे द्यावे. कांडीच्या खालील भागावर राहिलेले रोगाचे अवशेष नष्ट करण्यासाठी आणि नवीन फुटीवर रोग येऊ नये, यासाठी मॅन्कोझेब २ ते २.५ ग्रॅम किंवा झायरम २ ते २.५ ग्रॅम किंवा मेटेरीम ३ ग्रॅम या पैकी एका बुरशीनाशकासह हायड्रोजन सायनामाइड २५-३५ मि.लि. प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे वापर करावा. कांड्यांना योग्यप्रकारे पेस्ट लावून घ्यावी.
- प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून कांडी फुटण्याच्या एकसमान अवस्थेमध्ये कॉपरयुक्त बुरशीनाशकांची फवारणी गरजेची आहे. यासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराइड २.५ ग्रॅम किंवा कॉपर हायड्रॉक्साइड १.५ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे एक फवारणी घ्यावी. कॉपरयुक्त बुरशीनाशकांच्या अधिक वापरामुळे पाने जळण्याचे प्रमाण वाढू शकते. त्यामुळे शिफारशीपेक्षा जास्त प्रमाणात कॉपरयुक्त बुरशीनाशकांची फवारणी करणे टाळावे.
- फळछाटणीनंतर ४० दिवसांच्या अवस्थेमध्ये द्राक्ष वेलीवरील रोग नियंत्रणासाठी आंतरप्रवाही बुरशीनाशकांचा वापर करावा. ३५ ते ४० दिवसांच्या आतमध्ये सीएफ (कार्बोक्झॅलिक ऑसिड अमाइड) बुरशीनाशके उदा. मॅन्डीप्रॉपॅमीड

- ०.८ मि.लि. किंवा अमिसुलब्रोम ०.३७५ मि.लि. प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे किमान २ फवारण्या घ्याव्यात. या व्यतिरिक्त डायमथोमॉर्फ (५० टक्के डब्ल्यूपी) ०.५० ते ०.७५ मि.लि. किंवा इप्रोव्हेलीकार्ब (५.५५ टक्के) अधिक प्रोपिनेब (६१.२५ टक्के डब्ल्यूपी) २.२५ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी. द्राक्ष वेलीची सुरवातीच्या वाढीच्या अवस्थेमध्ये बुरशीनाशके शोषून घेण्याची क्षमता जास्त असते. त्यामुळे या काळात फवारणी केल्यास रोगावर प्रभावी नियंत्रण मिळवता येते. निर्यात होणाऱ्या द्राक्षांमध्ये बुरशीनाशकांचा अंश सापडण्याची शक्यताही कमी असते.
- फवारणीवेळी पाऊस असल्यास बुरशीनाशकांसोबत सिलिकॉनयुक्त अॅडज्युवंट वापरणे गरजेचे असते. त्यामुळे एक समान फवारणी होईल आणि पावसाच्या पाण्याने बुरशीनाशक वाहून जाणार नाही.
- बागेमध्ये मोठ्या प्रमाणात दव किंवा पाऊस असेल तर मॅन्कोझेब किंवा मेटेरीम या बुरशीनाशकांची ५ किलो प्रति एकर याप्रमाणे धुळणी करावी.

भुरी रोग व्यवस्थापन

साधारणपणे २० अंश सेल्सिअस तापमान आणि ढगाळ वातावरण रोगासाठी अनुकूल असते. रोगाचा प्रादुर्भाव साधारणतः ऑक्टोबर छाटणीनंतर नोव्हेंबरच्या दुसऱ्या आठवड्यात सुरू होतो. कमी पाऊस आणि ढगाळ वातावरणात वाऱ्यामार्फत रोगाचा प्रसार झपाट्याने होतो. संभाव्य नुकसान टाळण्यासाठी एकात्मिक रोग व्यवस्थापन हा एकमेव उत्तम पर्याय आहे. पाने, कोवळी फूट आणि द्राक्षांचे गुच्छ या भागांवर रोगाचा प्रादुर्भाव होतो. वेलीवरील कॅनोपीच्या वाढीचे योग्य व्यवस्थापन केल्यास प्रकाशसंश्लेषण सुरळीत होऊन भुरीचा प्रादुर्भाव कमी होण्यास मदत होते.

रासायनिक नियंत्रण

नियंत्रणासाठी ट्रायअझोल गटातील कोणत्याही एका बुरशीनाशकाचा वापर करावा. उदा. हेक्साकोर्नॅझोल १ मि.लि. किंवा डायफेनकोर्नॅझोल ०.५ मि.लि. व सायफ्लुफेनामीड (५ टक्के ईडब्ल्यू) ०.५ मि.लि. प्रति

लिटर पाणी या प्रमाणे एक फवारणी घ्यावी. केवडा रोगाच्या नियंत्रणासाठी घेतलेल्या पहिल्या फवारणीनंतर ५ ते ६ दिवसांच्या अंतराने ही फवारणी करावी.

- या पहिल्या फवारणीनंतर ८-१० दिवसांच्या अंतराने टेट्राकोर्नॅझोल ०.७५ मि.लि. प्रति लिटर किंवा मेटिल डिनोक्सेप ३०० मि.लि. प्रति हेक्टर याप्रमाणे बुरशीनाशकांची फवारणी करावी.
- सायफ्लुफेनामीड (आंतरप्रवाही बुरशीनाशक) ५०० मि.लि. प्रति हेक्टर या प्रमाणात फवारल्यास रोगावर प्रभावी नियंत्रण मिळवता येते.
- ऑक्टोबर महिन्यात बागेत ट्रायकोडर्मा २ ते ५ मि.लि. प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे किमान २-३ वेळा फवारणी करावी.

- डॉ. सुजोय साहा, ७०६६२४०९४६ (राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, मांजरी, जि. पुणे)

अत्याधुनिक तंत्रज्ञानयुक्त उत्पादने

बातकोलीवर केवळ ओ एलएल | बातकोलीवर केवळ डब्ल्यू

COMPO EXPERT.

● अत्याधुनिक 'गोल्ड स्टॅण्डर्ड' पध्दतीने तयार
● उच्च मानकीची सुरक्षा, रंग व फळवडी वाढ
● पुनः व वातावरण वाढ

● सहीन वातावरण वाढ करणे
● फवारणी करताना रोवणे नको
● अत्याधुनिक वायू प्रत्युत्प्रे
● अधिक फळवडी वाढ

Basofiar Kolor WP